

som f. Eks. i 1891 kunde give Udtryk for, at man var Modstandere af det Estrupske Militærsystem, kunde det ærede Medlem allerede i Februar 1909 staa op og fortælle os om Nødvendigheden af, at Befæstningen udvikledes, at man fik fremskudte Forter eller fremskudte Befæstningsanlæg, at Hær og Flaade styrkedes. Derigennem slog det ærede Medlem en tyk Streg over den gamle Venstretro og marcherede med fuld Musik over mod Højre. Det udelukkede dog ikke, at det ærede Medlem umiddelbart derefter kunde indgaa som Medlem af et Ministerium med et Program, hvor de fremskudte Forter ikke fandtes, formodentlig ud fra den Grundsatning, at det fornuftige Menneske tilpasser sig efter Verden, medens den ufornuftige kræver, at Verden skal tilpasse sig efter ham — hvoraf for Resten fremgaar det Paradoks, at det er de ufornuftige, der bestemmer Fremskridtet. Det ærede Medlem har ikke leveret noget Bevis for, at Liberalismen — Venstre saa lidt som han — tør sætte sig til Doms over Socialdemokratiets Fredsvenlighed eller Fædrelandskærlighed.

Om det sidste udtalte det ærede Medlem Hr. Pürschel følgende: „Vi elsker vort Land, men vi vil ogsaa værne vort Land“. Han udtrykte, at han ikke forstod, hvordan man var i Stand til at elske sit Land uden at værne det. Men tror man mon, at Digteren absolut har tænkt sig en Hær i Panser og Plade, et Folk i Vaaben, en Befæstning, en moderne Udrustning af et Folk, saaledes som Krigsteknikken kræver det, eller tror man ikke, at Digteren har kunnet tænke sig en anden Maade at værne paa end just at slaa paa Skjoldene og appellere til de skarpe Vaaben, Krudt og Kugler? Jeg er tilbøjelig til at mene det. Men i øvrigt, naar det ærede Medlem gerne vil anerkende andres Fædrelandsfølelse, vil jeg sige, at Fædrelandsfølelsen antager en anden Karakter, efter som Tiden gaar. En Gang lokaliseredes den snævert, men i samme Grad, som de sociale Forhold bliver anderledes, som de økonomiske Forhold bryder Grænserne ned, som Verden aander mere i eet Aandedrag, som det ikke længere er muligt for den ene Stat at undvære den anden, udvides Rammerne og Fædrelandsfølelsen bliver en anden, der kommer en almenmenneskelig Følelse af Broderskab, der kræver sin Ret og kræver at blive betragtet ud fra de Synspunkter, der er Socialdemokraternes: at uden Fred i Verden vil dette Broderskab overhovedet være utænkeligt, vil selv den Kultur, Folkene har bygget op,

synke i Grus. Selvfølgelig udelukker det ikke, at man bøjer sig i Ærbødighed for historiske Minder; ingen skal i den Henseende være villigere end jeg til at erkende, at hvad Danmarks Historie har vist os, i mangfoldige Tilfælde fortjener vor ubetingede Agtelse og Beundring. Et Folk, der værner sin Nationalfølelse, kan man ikke skose, et 1659 eller et 1801 eller et 1864 og Aarene derefter er Vidnesbyrd om, at et Folks Nationalfølelse og et Folks Frihedsfølelse falder sammen i eet.

Men det er jo dog alligevel givet, at de nye Tanker, der efterhaanden spirer frem fra den gamle Jordbund, ligesom Løvet falder af og selv danner en Slags Kulturgødning for nye Tankers Vækst. Disse nye Tanker peger videre frem; Fredskravet staaer paa Dagsordenen i Verden, mærkeligt nok ikke baaret frem med ægte Følelse eller fuld Fortrøstning af andre end selve den Underklasse, der lider mest under Krigen, og hvad Krigen er. En Digter i den Periode, der fulgte noget efter den nationalliberale, Erik Bøgh, skrev en Gang ironisk: „Om Sejrens Fryd og Ærens Dag jeg tier stille, thi en Gang det var en Modesag, men nu er det forbi“. Men jeg beder ærede Medlemmer lægge Mærke til, at dette er ikke en Modesag for de mange, der ude i dette Land har stemt socialdemokratisk. Det er ikke et Agitationsnummer sat paa Regeringens Program, det er ikke et Mittel til blot at ville vinde Stemmer, blot at ville drive en Kile i andre Partier. Hvor berettiget det selvfølgelig end er, at man søger at slaa sin Modstander — og al Politik maa gaa ud paa dette —, saa er det ikke desto mindre sikkert, at dette Forslag er noget meget mere end et Agitationsforslag; det er skrevet ud fra de Tanker og Forhaabninger, som lever hos de mange Tusinder i vort Land, der, selv om de har staaet udenfor Verdenskrigens Farer, selv om de ikke har ofret Liv og Blod, dog har faaet at føle, hvad Verdenskrigen bragte med sig. De ved, at Krigen betyder Ødelæggelse for de brede Lag, for Underklassen, stadig mere Underkuelse, mere Afhængighed, mere Sorg og Fattigdom. Derfor er Afrustningsspørgsmaalet ikke nogen Modesag, men vor Vej har ganske konsekvent gennem de skiftende Aaringer maattet føre os fra det gamle demokratiske Krav: Folkevæbning, til det mere utvetydige, rigtige: Afrustning, som det, der maa være Staternes Maal. Det er saa meget mere nødvendigt, som hele den storkapitalistiske Udvikling og den krigsvidenskabelige Teknik har gjort det nødvendigt, thi den har tvunget Folkene til Krig.